

René Korten en Yumiko Yoneda

Galerie Agnes Raben, 26 maart – 30 april 2017

Dames en heren,

Hartelijk welkom bij de opening van de tentoonstelling van René Korten en Yumiko Yoneda. Het is een bijzonder sterke combinatie van kunstenaars waarvoor Agnes Raben heeft gekozen. Naar mijn idee vullen de kunstenaars elkaar goed aan. Door de combinatie van werken ga ik anders kijken naar hun werk en ontstaan er associaties die ik niet zou hebben bij twee solo's. Ik kijk nu vooral anders naar het werk van Yumiko dan toen ik het zag op de tentoonstelling die zij vorig jaar had met Arie de Groot en Terry Tompson in het WTC in Rotterdam. De atmosferische en efemere sfeer van het werk van Arie en Terry plaatsten Yumiko's sculpturen naar mijn idee wat te veel in die hoek, terwijl haar werk zo veel meer kanten heeft. Het was een mooie tentoonstelling, maar minder spannend dan deze.

Het zou voor de hand liggen om een toelichting per kunstenaar te geven. Daarmee zou ik het mijzelf makkelijk maken. Maar de combinatie van René en Yumiko is zo uitdagend dat ik een poging doe om verbinding tussen het werk van beide kunstenaars te leggen. Zonder te forceren zie ik in ieder geval vier overeenkomsten:

- de oppervlakte van de werken zijn als een huid
- keuze van kleuren is belangrijk
- bij beide staan abstractie en figuratie ten dienste van elkaar
- beide kunstenaars hechten veel waarde aan de titels van de werken

De Huid

Als je met je neus dicht op de werken gaat staan zie je bij beide kunstenaars dat de oppervlakte van de werken eruit ziet als een huid. Bij Yumiko is de associatie met eierschalen en door water afgesleten stenen of een planeet snel gemaakt. De vorm van de sculpturen helpen daarbij natuurlijk ook mee; de vorm bevestigt het gevoel dat je bij de huid krijgt. De eivorm lijkt kwetsbaar, mogelijk gevuld met een levend embryo, waarvoor die bijna poreus ogende huid essentieel zou zijn. De werken hebben duidelijk een tactiele waarde, een hoge aaibaarheidsfactor. Zeker ook doordat ze vaak klein van formaat zijn, zou je de sculpturen willen knuffelen. Voor mij komt die aandrang in eerste instantie door de huid en vervolgens door de vorm.

Bij René is de huid niet van modelleerpasta zoals bij Yumiko, maar van verflagen die over elkaar heen zijn getrokken, horizontale en recent ook verticale banen. René maakt de werken horizontaal, liggend op tafel of op de vloer. Dus niet traditioneel staand voor een schildersezel. Doordat hij de verflagen over het oppervlakte trekt ontstaan er banen met een glad oppervlak en een zachte glans als van een jonge goed doorvoede huid. Bij Yumiko is de huid juist dof en met een subtiel reliëf alsof je vanuit de ruimte kijkt naar een planeet die glad lijkt maar eigenlijk bestaat uit glooiingen, bergen en dalen. Hoewel er een enorm verschil is in materiaalgebruik is bij beiden de huid van het werk aantrekkelijk en tactiel.

Keuze van kleuren

Zoals u ziet hebben beide kunstenaars een uitgesproken voorkeur voor bepaalde kleuren. Yumiko gebruikt wit en grijs. René heeft een duidelijke voorkeur voor roze, oranje, groen, blauw en paars in combinatie met zwart en wit. Bij Yumiko is de keuze voor wit en grijs verbonden aan de vormen die zij gebruikt en de intrinsieke betekenis van de werken. Daar kom ik later op terug. René gebruikt kleuren die de verbinding leggen met de vormen die op de panelen ontstaan tijdens het werkproces. Aanvankelijk ontstaan die vormen spontaan en vervolgens stuurt hij de compositie door er kleurvlakken en vormen aan toe te voegen. De kleuren roepen associaties op met landschappen. Dus ook bij hem gaan kleurgebruik en betekenis samen.

Abstractie versus figuratie

Ik zei het al eerder, bij beide kunstenaars staan abstractie en figuratie ten dienste van elkaar. René zet geen traditioneel landschap in verf op paneel neer. De techniek die hij gebruikt laat dat niet toe. Maar, na een eeuw abstracte schilderkunst, zijn wij als kijker gewend geraakt aan het associëren bij abstracte kunst. Met name uit de horizontale werken van René doemen abstracte landschappen op. De horizontale lijn die in bijna elk werk is terug te vinden is al snel een horizon. De kleuren roepen grasvelden, ondergaande zonnen en blauwe luchten met wolken op. Met zwarte verf zet René objectachtige elementen in de landschappen neer, waardoor het een spel van abstractie versus figuratie wordt vervolmaakt.

Met de techniek die René gebruikt tracht hij cultuur en natuur, orde en chaos met elkaar te verbinden. Het is René's ideaal dat deze schijnbare tegenstellingen samensmelten. Het zijn geen maatschappelijk geëngageerde werken, maar zij gaan wel degelijk over de tegenstellingen die in ieder mens aanwezig zijn en waar wij ons hele leven mee bezig zijn om vorm aan te geven. Elke dag weer trachten wij orde te scheppen in het leven en proberen we het grote geheel te zien in de microwereld die ons dagelijks overspoelt. René's werken zijn landschappen van onze geest, die spontaan ontstaan doordat we ons laten meeslepen in de wereld waarin we leven. Tegelijkertijd trachten we er vorm aan te geven door, bewust of onbewust in te grijpen en elementen toe te voegen met het doel te groeien en ons te ontwikkelen, zoals René eerst spontaan zijn werken laat ontstaan en dan toch elementen toevoegt om de compositie te vervolmaken.

Ook bij Yumiko's werk lopen abstractie, figuratie en intrinsieke betekenis van de werken door elkaar heen. Een ronde bol en een ovaal zijn basisvormen. De bol is niet het eindpunt maar het begin, een basisvorm waaruit de overige vormen zijn ontstaan. Je kunt het dus als een geometrische vorm zien, maar het is voor de hand liggender dat we aan deze basisvorm een betekenis toekennen. De cirkel is van oudsher de ideale vorm en in zijn driedimensionale vorm is de bol al een verwijzing naar onze planeet aarde voordat we zeker wisten dat de wereld rond was. De ovale vorm krijgt direct de associatie met een ei, het begin van het leven. De bol die door rotatie zijn vorm heeft gekregen en het ei dat zich vormt naar de mogelijkheden van het dier om die te leggen. Volgens mij zijn alleen schildpadden in staat op eieren als pingpongballetjes te leggen.

Yumiko heeft deze combinatie van vorm en kleur gekozen om steeds opnieuw te zoeken naar de kern van het universele Zijn. Zoals Philip Peeters het zo mooi in zijn artikel over het werk van Yumiko schreef: "Het is haar constante poging om de perfectie te benaderen en als zodanig is het een icoon van inventiviteit en van de menselijke onmacht in het communiceren van iets (alles, niets) dat zich nu eenmaal niet laat communiceren, een prachtige paradox waarin de essentie van het menszijn in een minimaal vocabulaire wordt uitgedrukt."

Je ziet dat beide kunstenaars zich bezig houden met essentiële vraagstukken van het leven, maar daar een geheel andere uitingsvorm voor kiezen.

Titels

En dan als laatste overeenkomst die ik nu zie in het werk van beide kunstenaars is het belang dat zij hechten aan het gebruik van titels en betekenis van de titels. Voor hen is de titel 'Zonder titel', die je bij abstract werk juist zo vaak tegenkomt, niet aan de orde. Elk instrument wordt ingezet, dus ook de titel, om de toeschouwer de intrinsieke betekenis van de werken mee te geven.

Yumiko geeft haar werken titels als *Portrait of Mind*, *Inner Mind* en *Little Garden*. De sculpturen hebben door de titels een eigen innerlijk, geestelijk leven gekregen. Ben je aanvankelijk gericht op de tactiliteit en aaibaarheid van de buitenkant, de titel vraagt je juist om de werken met rust te laten, in zichzelf te laten. Ik wil meteen niet meer voelen, maar met respect probeer ik de binnenkant te doorgronden, waardoor ik mijn eigen Inner Mind ontdek en langzaam tot rust kom. *Little Garden* heten de werken die meer installaties zijn en verwijzen naar de Japanse Zen-tuinen die Yumiko maakt met haar sculpturen en soms in combinatie met zand. Bij deze werken is wellicht de actie om tot rust te komen makkelijker je eigen te maken, maar dat betekent niet dat wij ons daar makkelijk aan over kunnen geven. Neem er dus de tijd voor.

Bij René zijn de titels moeilijker te begrijpen; daar moet toch echt door de kunstenaar een uitleg bij worden gegeven. In deze tentoonstelling is de splinternieuwe serie kleine werken te zien die hij *Spirit Level* noemt. Dat komt al heel dicht bij de titels van Yumiko, wat ze natuurlijk helemaal niet op elkaar hebben afgestemd. Door het kleine formaat hangen de werken op ooghoogte en kun je er helemaal induiken: je kijkt naar de huid, de materie, de kleuren, de ruimten en vormen die opdoemen en je verdwijnt uit de werkelijkheid. In worp snelheid schiet het werk direct je hersenen in. Je kijkt niet meer met je ogen maar met je geest. Andere titels als *Going Down For Gear*, *A Drift has no Direction*, *Through Eyes of Ancient Mud* vragen allemaal om duiding. In het boek *Diver's Eye* zijn ook aantekeningen van René opgenomen. Ik denk dat de volgende aantekening enigszins duidelijk maakt wat René met zijn titels en dus zijn werk bedoelt:

"Maar het heeft soul?"

Botten en vlees

Ruggengraat en vingers

Slagaderen en haarvaten

Rennen en slenteren

Beat en melodie

Body en soul.

Dank u wel ! Diana Wind, 26 maart 2017

